TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. rugsėjo 15 d.*

Byloje C-347/09

dėl *Bezirksgericht Linz* (Austrija) 2009 m. balandžio 10 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2009 m. rugpjūčio 31 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą baudžiamojoje byloje prieš

**Jochen Dickinger**,

**Franz Ömer**,

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J.-C. Bonichot, teisėjai K. Schiemann (pranešėjas), L. Bay Larsen, A. Prechal ir E. Jarašiūnas,

generalinis advokatas Y. Bot,
posėdžio sekretorius K. Malacek, administratorius,

* Proceso kalba: vokiečių.

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2011 m. sausio 27 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— J. Dickinger ir F. Ömer, atstovaujamų *Rechtsanwälte* W. Denkmair ir O. Plöckinger,

— Austrijos vyriausybės, atstovaujamos C. Pesendorfer ir J. Bauer,

— Belgijos vyriausybės, atstovaujamos L. Van den Broeck ir M. Jacobs, padedamų advokatų A. Hubert ir P. Vlaemminck,

— Graikijos vyriausybės, atstovaujamos E.-M. Mamouna, M. Tassopoulou ir G. Papadaki,

— Maltos vyriausybės, atstovaujamos A. Buhagiar ir J. Borg,

— Portugalijos vyriausybės, atstovaujamos L. Inez Fernandes ir A. Barros,

— Europos Komisijos, atstovaujamos E. Traversa ir B.-R. Killmann,

susipažinęs su 2011 m. kovo 31 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

**Sprendimą**

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su EB 43 ir EB 49 straipsnių išaiškinimu.

2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant baudžiamąją bylą prieš J. Dickinger ir F. Ömer, iškeltą remiantis tuo, kad pagal Austrijos teisę įsteigta bendrovė *bet-at-home.com Entertainment GmbH* (toliau – *bet-at-home.com Entertainment*), kurią jie valdo, nesilaikė Austrijos teisės aktų dėl azartinių lošimų organizavimo, o būtent dėl kazino lošimų siūlymo internetu.

**Teisinis pagrindas**

3 Federalinio azartinių lošimų įstatymo (*Glücksspielgesetz, BGBl.* 620/1989) redakcijos, taikomos pagrindinėje byloje (toliau – *GSpG*), 3 straipsnyje „Azartinių lošimų monopolija“ numatyta, kad teisė organizuoti azartinius lošimus priklauso tik federacijai. Kartu *GSpG* 14 ir 21 straipsniuose numatyta, kad federalinis finansų ministras

gali suteikti koncesijas, pirma, loterijų organizavimui ir, antra, kazino veiklai. Kadangi sporto lažybos nėra azartiniai lošimai griežtąja prasme, *GSpG* nustatyta tvarka joms netaikoma, išskyrus abipusių lažybų, vadinamų „Toto“, atvejį.

4 Pagal *GSpG* 12a straipsnį komerciniai kazino lošimai internetu prilyginami loterijoms ir todėl jiems taikoma loterijas, o ne kazino reglamentuojanti koncesijų tvarka. Šiame 12a straipsnyje, į *GSpG* įtrauktame 1997 m. (*BGBl.* I, 69/1997), šiuo atžvilgiu pateiktas toks „elektroninių loterijų“ apibrėžimas:

„loterijos, dėl kurių lošimo sutartis sudaroma elektroninėmis priemonėmis, sprendimas dėl laimėjimo ar pralaimėjimo priimamas ar pateikiamas centralizuotai ir dalyvis gali susipažinti su rezultatu iškart po dalyvavimo lošime“.

5 Remiantis *GSpG* 14 straipsnio 2 dalimi, loterijų organizavimo koncesija gali būti suteikta tik subjektui, kuris:

„1) yra šalyje įsteigta kapitalo bendrovė,

2) neturi savininkų (akcininkų), kuriems priklauso lemiama įtaka ir kurių įtaka neleidžia užtikrinti patikimumo reglamentavimo atžvilgiu,

3) turi stebėtojų tarybą ir ne mažesnį kaip 109 mln. eurų apmokėtą įstatinį kapitalą, o lėšų teisinė kilmė turi būti atitinkamai įrodyta,

4) paskiria direktorius, kurie dėl savo išsilavinimo yra kompetentingi profesine prasme, turi veiklai korektiškai vykdyti reikalingas savybes bei patirtį ir kuriems negali būti taikomas joks pašalinimo pagrindas pagal 1973 m. Amatininkų, prekybininkų ir gamybinio pobūdžio profesinės veiklos kodekso (*Gewerbeordnung 1973*) 13 straipsnį <...>

5) atsižvelgiant į aplinkybes (ypač patirtį, žinias ir nuosavas lėšas), leidžia užtikrinti federalinei vyriausybei didžiausias pajamas (koncesijos mokestis ir išskaitymai iš lažybų įmokų),

6) ir kurio galima grupės, kuriai priklauso vienas ar keli kvalifikuotą daugumą įmonėje turintys savininkai, struktūra netrukdo veiksmingai kontroliuoti koncesininką."

6 Pagal *GSpG* 14 straipsnio 3 dalies 1 punktą koncesija gali būti suteikta daugiausia penkiolikai metų.

7 *GSpG* 14 straipsnio 5 dalies pirmame sakinyje numatyta, kad kol galioja loterijų koncesija, jokia kita koncesija negali būti suteikta.

8 Jei keli kandidatai, atitinkantys *GSpG* 14 straipsnio 2 dalyje numatytas sąlygas, prašo koncesijos, federalinis finansų ministras, remdamasis to paties straipsnio 5 dalies antru sakiniu, turi priimti sprendimą pagal minėto straipsnio 2 dalies 5 punkte nurodytą

kriterijų, taigi – paskirti koncesiją subjektui, iš kurio galima tikėtis daugiausiai pajamų federalinei vyriausybei.

9 Vadovaujantis *GSpG* 15 straipsnio 1 dalimi, koncesininkas neturi teisės steigti filialo už Austrijos teritorijos ribų. Be to, koncesininkui norint įsigyti kvalifikuotą daugumą kitose bendrovėse reikalingas federalinio finansų ministro leidimas. Vadovaujantis *GSpG* 15a straipsniu, tokio leidimo taip pat reikalaujama norint išplėsti koncesininko komercinę veiklą ir toks leidimas suteikiamas, tik jei neabejojama, kad nesumažės iš koncesijos mokesčio ir išskaitymų iš lažybų įmokų federalinės vyriausybės gaunamos pajamos.

10 *GSpG* 16 straipsniu koncesininkas įpareigojamas nustatyti azartinių lošimų, kuriuos jam leista organizuoti, sąlygas. Šios sąlygos, kurias turi patvirtinti federalinis finansų ministras, skelbiamos *Amtsblatt zur Wiener Zeitung* ir tam, kad su jomis būtų galima susipažinti, jos paskelbiamos koncesininko komercinėse patalpose ir pardavimo vietose.

11 Pagal *GSpG* 18 straipsnio 1 dalį koncesininkas kasmet turi pranešti federaliniam finansų ministrui įmonės įstatinio kapitalo turinčių asmenų tapatybę. Be to, remiantis *GSpG* 19 straipsnio 1 dalimi, jį prižiūri federalinis finansų ministras. Šiuo tikslu šis ministras turi teisę, be kita ko, susipažinti su sąskaitomis ir kitais koncesininko dokumentais, taip pat jis gali atlikti patikrinimus vietoje arba paprašyti auditorių ar kitų ekspertų atlikti patikrinimus. Priežiūros išlaidas turi padengti koncesininkas ir dėl jų federalinis finansų ministras kasmet išrašo jam sąskaitas.

12 Be to, *GSpG* 19 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad federalinis finansų ministras skiria valstybės komisarą (*Staatskommissär*), kuris, remiantis Kreditų įstatymo (*Kreditwesengesetz, BGBl.* 63/1979) 26 straipsniu, turi teisę dalyvauti koncesininko akcininkų susirinkimuose ir stebėtojų tarybos susitikimuose. Valstybės komisaras turi būti arba teritorinės valdymo institucijos darbuotojas, arba advokatas ar auditorius, yra pavaldus federaliniam finansų ministrui ir bet kuriuo metu gali būti atleistas iš pareigų. Valstybės komisaro uždavinys yra, be kita ko, reikšti prieštaravimus dėl bet kokio bendrovės organų sprendimo, kurį jis laiko neteisėtu. Toks prieštaravimas sustabdo atitinkamo sprendimo poveikį, kol kompetentingos institucijos priims sprendimą.

13 Pagal *GSpG* 19 straipsnio 3 dalį tiek federalinis finansų ministras, tiek federalinė sporto organizacija turi teisę siūlyti narį, kuris įeitų į koncesininko stebėtojų tarybos sudėtį.

14 *GSpG* 19 straipsnio 4 dalimi koncesininkas įpareigojamas per šešis mėnesius nuo atitinkamų finansinių metų pabaigos federaliniam finansų ministrui perduoti informaciją apie metinę apyvartą, valdymo ataskaitą ir informaciją apie konsoliduotą grupės apyvartą, taip pat auditorių ataskaitas apie minėtus dokumentus.

15 *GSpG* 17 ir 20 straipsniai susiję su pajamų iš azartinių lošimų panaudojimu. 17 straipsnio 3 dalies 6 punkte nustatytas koncesijos mokestis elektroninėms loterijoms yra 24 % metinių bruto pajamų, atskaičius išmokėtus laimėjimus. Pagal 20 straipsnį 3 % pajamų iš loterijų (ši suma jokiu atveju negali būti mažesnė kaip 40 mln. eurų) turi būti panaudota sporto vystymui.

16 *GSpG* 21–31 straipsniuose įtvirtintos panašios nuostatos, reglamentuojančios dvylikos koncesijų suteikimą kazino veiklai, koncesininkų priežiūrą ir kazino lošimų organizavimą.

17 Asmuo, kuris siekdamas pelno organizuoja azartinius lošimus neturėdamas koncesijos, Austrijoje gali būti persekiojamas baudžiamąja tvarka. Pagal Austrijos baudžiamojo kodekso (*Strafgesetzbuch*, toliau – *StGB*) 168 straipsnio 1 dalį baudžiamas „asmuo, kuris organizuoja oficialiai uždraustus lošimus, kurių laimėjimas ar pralaimėjimas priklauso vien arba daugiausia nuo atsitiktinumo, arba asmuo, kuris sudaro sąlygas susirinkimams, skirtiems organizuoti tokius lošimus, siekdamas turtinės naudos iš tokio organizavimo ar susirinkimo sau arba kitam asmeniui“. Numatytos sankcijos yra iki šešių mėnesių laisvės atėmimo bausmė arba iki 360 darbo dienų užmokesčio dydžio bauda.

**Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai**

18 *Österreichische Lotterien GmbH* (toliau – *Österreichische Lotterien*) yra pagal privatinę teisę įsteigta ribotos turtinės atsakomybės bendrovė. 1995 m. kovo 16 d. federalinio finansų ministro sprendimu jai vienintelei buvo skirta koncesija organizuoti loterijas Austrijoje nuo 1994 m. gruodžio 1 d. iki 2004 m. gruodžio 31 d. Po to, kai buvo sukurtos „elektroninės loterijos“ 1997 m. įtraukiant *GSpG* 12a straipsnį, 1997 m. spalio 2 d. federalinio finansų ministro sprendimu minėtos bendrovės koncesija buvo išplėsta taip, kad apimtų tokio tipo loterijas ir pratęsta iki 2012 m. Koncesijos laikotarpis buvo nustatytas nuo 1997 m. spalio 1 d. iki 2012 m. rugsėjo 30 d., atsižvelgiant į įstatymais leidžiamą maksimalų penkiolikos metų laikotarpį.

19 Dauguma *Österreichische Lotterien* akcijų priklauso pagal privatinę teisę įsteigtai akcinei bendrovei *Casinos Austria AG* (toliau – *Casinos Austria*), kuri turi dvylika

kazino veiklos koncesijų, numatytų *GSpG* (šiuo klausimu žr. 2010 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo *Engelmann*, C-64/08, Rink. p. I-8219, 13–15 punktus). Pagrindinės bylos faktinių aplinkybių susiklostymo metu trečdalis *Casinos Austria* akcinį kapitalą sudarančių akcijų netiesiogiai priklausė valstybei, o likusios – privatiems investuotojams.

20 Austrijos piliečiai J. Dickinger ir F. Ömer yra tarptautinės lošimų internetu grupės *bet-at-home.com* įkūrėjai. Patronuojanti šios grupės bendrovė yra pagal Vokietijos teisę įsteigta bendrovė *bet-at-home.com AG*, kurios buveinė yra Diuseldorfe (Vokietija).

21 Lince (Austrija) buveinę turinti pagal Austrijos teisę įsteigta bendrovė *bet-at-home.com Entertainment*, kuri veikia „su automatiniu duomenų apdorojimu ir informacine technika susijusių paslaugų“ srityje, yra viena iš *bet-at-home.com AG* dukterinių bendrovių. J. Dickinger ir F. Ömer yra *bet-at-home.com Entertainment* direktoriai. Ši bendrovė turi Austrijoje išduotą licenciją, pagal kurią gali siūlyti sporto lažybas.

22 *Bet-at-home.com Entertainment* kaip dukterinei bendrovei priklauso pagal Maltos teisę įsteigta bendrovė *bet-at-home.com Holding Ltd*, kuri, savo ruožtu, turi tris dukterines bendroves, t. y. pagal Maltos teisę įsteigtas *bet-at-home.com Internet Ltd*, *bet-at-home.com Entertainment Ltd* ir *bet-at-home.com Internacionale Ltd* (toliau kartu – Maltoje įsteigtos dukterinės bendrovės).

23 Dvi iš šių Maltoje įsteigtų dukterinių bendrovių siūlo azartinius lošimus ir sporto lažybas interneto svetainėje www.bet-at-home.com. Tam jos turi Maltoje išduotą licenciją azartiniams lošimams internetu („*Class Two Remote Gaming License*“) ir Maltoje išduotą licenciją sporto lažyboms internetu („*Class Two Remote Gaming License*“). Interneto svetainė prieinama ispanų, vokiečių, graikų, anglų, italų, vengrų, olandų,

lenkų, slovėnų, rusų ir turkų kalbomis, bet ne maltiečių kalba. Šioje svetainėje, be kita ko, siūlomi kazino lošimai, kaip antai pokeris, „Black Jack“, „Baccara“, ruletė bei lošimai virtualiais lošimo automatais. Visuose šiuose lošimuose statymai yra neribojami.

24 Interneto svetainės www.bet-at-home.com eksploatavimą užtikrina tik Maltoje įsteigtos dukterinės bendrovės, kurios organizuoja nagrinėjamus lošimus ir turi lošimo platformai eksploatuoti reikiamos programinės įrangos licencijas.

25 Maltoje įsteigtos dukterinės bendrovės bent jau iki 2007 m. gruodžio mėn. naudojo Lince esantį serverį, kurį joms suteikė *bet-at-home.com Entertainment*, kuri taip pat užtikrino interneto svetainės ir lošimams reikiamos programinės įrangos priežiūrą bei pagalbą vartotojams.

26 J. Dickinger ir F. Ömer, kaip *bet-at-home.com Entertainment* direktoriams, buvo iškelta baudžiamoji byla dėl veiksmų, kuriais pažeidžiama *StGB* 168 straipsnio 1 dalis. Kaltinamasis aktas suformuluotas taip:

„[*bet-at-home.com Entertainment*] vadovai <...> J. Dickinger ir <...> F. Ömer nuo 2006 m. sausio 1 d. iki šios dienos vykdė su azartinių lošimų organizavimu susijusį baudžiamąjį nusižengimą pagal [*StGB*] 168 straipsnio 1 dalį, [*bet-at-home.com Entertainment*] naudai siūlydami internetu lošimus, kuriuose laimėjimas ar pralaimėjimas priklausė vien tik ar daugiausia nuo atsitiktinumo ir kurie yra aiškiai uždrausti, t. y., be kita ko, įvairias pokerio rūšis („Texas Hold'em“, „Seven Card Stud“ ir kt.), „Black Jack“, „Baccara“, stalo žaidimus, kaip antai ruletė, bei virtualius „Bandits manchots“, neribojant lošimų statymo sumų, ir tai darė siekdami finansinės naudos sau ar kitiems asmenims, ypač [*bet-at-home.com Entertainment*].“

27 J. Dickinger ir F. Ömer teigė, kad azartiniams lošimams taikomi nacionalinės teisės aktai yra neteisėti EB 43 ir EB 49 straipsnių atžvilgiu.

28 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl *StGB* nuostatų, aiškinamų kartu su Austrijos taisyklėmis, taikomomis pagrindinėje byloje nagrinėjamiems azartiniams lošimams, suderinamumo su Sąjungos teise, visų pirma kiek tai susiję su tuo, kad jis pripažįsta, jog *Casinos Austria* vykdė „agresyvią reklamą“, susijusią su azartinių lošimų siūlymu.

29 Tokiomis aplinkybėmis *Bezirksgericht Linz* nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. a) Ar EB 43 ir EB 49 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad jais iš esmės draudžiamas toks valstybės narės reguliavimas, koks įtvirtintas [*GSpG*] 3 straipsnyje kartu su 14 ir paskesniais straipsniais bei 21 straipsniu, pagal kurį:

— koncesija loterijoms (pavyzdžiui, elektroninėms loterijoms) laikotarpiui iki 15 metų gali būti išduota tik vienam koncesininkui, kuris, be kita ko, turi būti Austrijoje buveinę turinti kapitalo bendrovė, negalinti steigti filialų už Austrijos ribų, turinti turėti mažiausiai 109 000 000 eurų apmokėtą įstatinį kapitalą ir, atsižvelgiant į aplinkybes, tikėtina, kad federalinei vyriausybei sumokėsianti daugiausia mokesčių,

— koncesija steigti kazino laikotarpiui iki 15 metų gali būti išduota tik daugiausia dvylikai koncesininkų, kurie, be kita ko, turi būti Austrijoje buveinę turinčios akcinės bendrovės, negalinčios steigti filialų už Austrijos ribų, turinčios turėti mažiausiai 22 000 000 eurų apmokėtą įstatinį kapitalą ir, atsižvelgiant į aplinkybes, tikėtina, kad administraciniams teritoriniams vienetams sumokėsiančios daugiausia mokesčių?

Šie klausimai ypač kyla esant tokiam kontekstui: bendrovė [*Casinos Austria*] yra visų dvylikos koncesijų steigti kazino, išduotų 1991 m. gruodžio 18 d. maksimaliam 15 metų laikotarpiui ir vėliau pratęstų be viešojo pirkimo arba paskelbimo, turėtoja.

b) Jeigu atsakymas būtų teigiamas, ar toks reguliavimas gali būti pateisinamas bendruoju interesu apriboti lošimų veiklą ir tuomet, kai koncesininkai, esant beveik monopolinei struktūrai, intensyviai naudodami reklamos priemones vykdo ekspansinę politiką azartinių lošimų srityje?

c) Jeigu atsakymas būtų teigiamas, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atlikdamas tokių teisės aktų, kuriais siekiama užkirsti kelią nusikaltimams kontroliuojant šioje srityje veikiančius ūkio subjektus ir azartinių lošimų veiklai nustatant apribojimus taip, kad ji būtų kontroliuojama, proporcingumo patikrinimą, turi atsižvelgti į tai, kad tai susiję ir su paslaugas daugiau nei vienoje valstybėje teikiančiais paslaugų teikėjais, kuriems įsisteigimo valstybėje ir taip taikomi griežti su jų koncesija susiję reikalavimai ir kontrolė?

2. Ar pagrindinės EB sutarties laisvės, visų pirma EB 49 straipsnyje numatyta laisvė teikti paslaugas, turi būti aiškinamos taip, kad, nepaisant iš principo išlikusios valstybių narių kompetencijos reglamentuoti baudžiamosios teisės sistemą, atsižvelgiant į Bendrijos teisę turi būti vertinama ir valstybės narės baudžiamosios teisės nuostata, jeigu ji gali neleisti ar trukdyti pasinaudoti pagrindine laisve?

3. a) Ar EB 49 straipsnis kartu su EB 10 straipsniu aiškintini taip, kad, remiantis abipusio pasitikėjimo principu, paslaugų suteikimo valstybėje reikia atsižvelgti į paslaugų teikėjo įsisteigimo valstybėje atliktus patikrinimus ir suteiktas garantijas?

b) Jeigu atsakymas būtų teigiamas, ar EB 49 straipsnis aiškintinas taip, kad laisvo paslaugų teikimo apribojimo dėl bendrojo intereso atveju reikia atsižvelgti į tai, ar šio bendrojo intereso nėra pakankamai paisoma jau tomis teisės normomis, kontrole ir patikrinimais, kurie paslaugų teikėjui taikomi jo įsisteigimo valstybėje?

c) Jeigu atsakymas būtų teigiamas, ar tikrinant nacionalinės nuostatos, pagal kurią už azartinių lošimų paslaugų tarpvalstybiniu lygmeniu siūlymą neturint nacionalinės licencijos gresia baudžiamoji atsakomybė, proporcingumą reikia atsižvelgti į tai, kad į su tvarka susijusius politinius interesus, kuriais remiasi paslaugų teikimo vietos valstybė, pateisindama pagrindinės laisvės apribojimą, pakankamai atsižvelgiama dar įsisteigimo valstybėje taikant griežtą leidimų išdavimo ir priežiūros procedūrą?

d) Jeigu atsakymas būtų teigiamas, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, tikrindamas tokio apribojimo proporcingumą, turi atsižvelgti į tai, kad valstybėje, kurioje įsisteigęs paslaugų teikėjas, atitinkamos nuostatos yra netgi griežtesnės nei tos valstybės, kurioje teikiamos paslaugos, nuostatos?

e) Ar azartinių lošimų draudimo numatant baudžiamąją atsakomybę dėl su viešąja tvarka susijusių politinių priežasčių, pavyzdžiui, lošėjų apsaugos ir kovos su nusikalstamumu, atveju, proporcingumo principas, be to, reikalauja, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas skirtų teikėjus, kurie siūlo azartinius lošimus neturėdami jokių leidimų, ir teikėjus, kurie yra įsisteigę ir gavę koncesijas kitose [Sąjungos] valstybėse narėse ir veikia naudodamiesi laisve teikti paslaugas?

f) Galiausiai, ar tikrinant nacionalinės nuostatos, kuria numatant baudžiamąją atsakomybę draudžiama tarpvalstybiniu lygmeniu siūlyti azartinių lošimų paslaugas, neturint nacionalinės koncesijos arba leidimo, proporcingumą reikia atsižvelgti į tai, kad pagal nustatytą tvarką kitoje valstybėje narėje licenciją turinčiam azartinių lošimų organizatoriui dėl objektyvių, netiesiogiai diskriminuojančių įėjimo į rinką kliūčių nebuvo įmanoma gauti nacionalinės licencijos ir kad licencijavimo bei priežiūros procedūra įsisteigimo valstybėje pagal savo apsaugos lygį bent jau prilygsta nacionalinei procedūrai?

4. a) Ar EB 49 straipsnis aiškintinas taip, kad laikinas paslaugų teikimo pobūdis atima iš paslaugų teikėjo galimybę susikurti priimančiojoje valstybėje narėje tam tikrą infrastruktūrą (pavyzdžiui, serverį), neįgyjant šioje valstybėje narėje įsisteigusio asmens statuso?

b) Ar, be to, EB 49 straipsnis aiškintinas taip, kad nacionaliniams pagalbiniams paslaugų teikėjams skirtas draudimas palengvinti paslaugų teikimą kitoje valstybėje narėje buveinę turinčiam paslaugų teikėjui yra šio paslaugų teikėjo paslaugų teikimo laisvės apribojimas net ir tuomet, kai pagalbiniai paslaugų teikėjai yra įsikūrę toje pačioje valstybėje narėje kaip ir dalis paslaugos gavėjų?“

**Dėl prejudicinių klausimų**

*Dėl antrojo klausimo*

30 Antruoju klausimu, kurį reikia nagrinėti pirmiausia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar valstybės narės teisės aktai, kuriais numatomos baudžiamosios sankcijos azartinių lošimų organizavimo monopolijos, kaip antai numatytoji pagrindinėje byloje nagrinėjamuose nacionalinės teisės aktuose, pažeidėjams, turi būti suderinti su Sutartimi garantuojamomis pagrindinėmis laisvėmis, o ypač su EB 49 straipsniu.

31 Kaip savo išvados 45–50 punktuose pažymėjo generalinis advokatas, šiuo klausimu iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad Sąjungos teisė nustato valstybių narių kompetencijos baudžiamosios teisės srityje ribas ir tokiais teisės aktais, be kita ko, negali būti ribojamos Sąjungos teise garantuojamos pagrindinės laisvės (šiuo klausimu žr. 1989 m. vasario 2 d. Sprendimo *Cowan*, 186/87, Rink. p. 195, 19 punktą ir 1999 m. sausio 19 d. Sprendimo *Calfa*, C-348/96, Rink. p. I-11, 17 punktą).

32 Todėl į antrąjį klausimą reikia atsakyti taip, kad pagal Sąjungos teisę, ypač EB 49 straipsnį, draudžiama nustatyti baudžiamąsias sankcijas už azartinių lošimų organizavimo monopolijos, kaip antai komercinių kazino lošimų organizavimo internetu monopolija, numatyta pagrindinėje byloje nagrinėjamuose nacionalinės teisės aktuose, pažeidimą, jei tokie teisės aktai neatitinka Sąjungos teisės nuostatų.

*Dėl ketvirtojo klausimo*

33 Ketvirtuoju klausimu, kurį reikia nagrinėti antroje vietoje, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, kokios pagrindinės laisvės taikomos pagrindinėje byloje nagrinėjamais nacionalinės teisės aktais nustatytiems apribojimams, galiojantiems Maltoje įsteigtoms dukterinėms bendrovėms. Iš esmės jis klausia, ar EB 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jis taikomas azartinių lošimų paslaugoms, kuriomis paskirties valstybės narės teritorijoje internetu prekiauja kitoje valstybėje narėje įsteigtas subjektas, nepaisant to, kad šis subjektas:

— paskirties valstybėje narėje įdiegė tam tikrą informacinių technologijų infrastruktūrą, kaip antai serveris, o tai gali lemti įsisteigimo laisvės nuostatų taikymą ir

— naudojasi paskirties valstybėje narėje įsteigto paslaugų teikėjo pagalbinėmis paslaugomis tam, kad teiktų savo paslaugas vartotojams toje pačioje valstybėje narėje, o dėl to gali būti netaikomas EB 49 straipsnis.

34 Kaip savo išvados 57–62 punktuose pažymėjo generalinis advokatas, vien tai, kad azartinių lošimų paslaugų, kuriomis prekiaujama internetu, teikėjas naudojasi

paskirties valstybėje narėje įsteigtos trečiosios įmonės teikiamomis materialiomis komunikacijos priemonėmis, savaime negali reikšti, jog šis teikėjas šioje valstybėje turi panašią į atstovybę nuolatinę veiklos vietą, dėl ko būtų taikomos su įsisteigimo laisve susijusios Sutarties nuostatos.

35 Iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, jog tam, kad būtų galima pripažinti įsteigimą, kaip tai suprantama pagal Sutartį, valstybėje narėje įsteigto subjekto komerciniai ryšiai su paskirties valstybėje narėje įsteigtais subjektais ar tarpininkais turi reikšti, jog šis subjektas turi galimybę nuolat ir nepertraukiamai dalyvauti šios paskirties valstybės narės ekonominiame gyvenime, ir todėl jie turi būti tokie, kad klientai galėtų naudotis paslaugomis, siūlomomis šioje paskirties valstybėje narėje vykdant nuolatinę veiklą, kuri gali būti įgyvendinama per paprastą biurą, tvarkomą, atitinkamais atvejais, savarankiško asmens, įgalioto nuolat veikti minėto subjekto vardu, kaip darytų atstovybė (šiuo klausimu žr. 2010 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Stoß ir kt.*, C-316/07, C-358/07–C-360/07, C-409/07 ir C-410/07, Rink. p. I-8069, 59 ir 60 punktus).

36 Neginčytina, kad *bet-at-home.com Entertainment* ne tik nėra įgaliota nuolat veikti Maltoje įsteigtų dukterinių bendrovių vardu Austrijos azartinių lošimų rinkoje, bet ir nesikiša į savo dukterinių bendrovių ir jų klientų santykius. Internetinės platformos www.bet-at-home.com eksploatavimą užtikrina tik Maltoje įsteigtos dukterinės bendrovės, kurios organizuoja lošimus ir su kuriomis klientai sudaro atitinkamas sutartis. Tokiomis aplinkybėmis bendrovės *bet-at-home.com Entertainment* teikiamos informacinių technologijų paslaugos galėtų būti patikėtos kitam subjektui, įsteigtam kitoje valstybėje narėje, o Austrijos vartotojai apie tai net nesužinotų.

37 Be to, iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad EB 49 straipsnis taikomas vienoje valstybėje narėje įsteigtam azartinių lošimų ūkio subjektui, siūlančiam šias paslaugas

kitoje valstybėje narėje, net jeigu jis šiuo tikslu naudojasi tarpininkais, įsteigtais toje pačioje valstybėje narėje kaip ir minėtų paslaugų gavėjai (2003 m. lapkričio 6 d. Sprendimo *Gambelli ir kt.*, C-243/01, Rink. p. I-13031, 58 punktas). Šis straipsnis juo labiau taikomas tuo atveju, kai azartinių lošimų subjektas naudojasi ne tarpininkais, bet paprastu informacinių technologijų paslaugų teikėju paskirties valstybėje narėje.

38 Todėl į ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti, kad EB 49 straipsnis aiškintinas taip, jog jis taikomas azartinių lošimų paslaugoms, kuriomis paskirties valstybės narės teritorijoje internetu prekiauja kitoje valstybėje narėje įsteigtas subjektas, nepaisant to, kad šis subjektas:

— paskirties valstybėje narėje įdiegė tam tikrą informacinių technologijų infrastruktūrą, kaip antai serveris ir

— naudojasi paskirties valstybėje narėje įsteigto paslaugų teikėjo pagalbinėmis paslaugomis tam, kad teiktų savo paslaugas vartotojams, kurie taip pat įsikūrę šioje valstybėje narėje.

*Dėl pirmojo ir trečiojo klausimų*

39 Pirmasis ir trečiasis klausimai, kurie nagrinėtini kartu, susiję su sąlygomis, kuriomis pagal EB 49 straipsnį leidžiama sukurti kazino lošimų, kuriais prekiaujama internetu, organizavimo monopoliją vienintelio subjekto, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, naudai.

40 Siekiant naudingai atsakyti į šiuos klausimus reikia, pirma, priminti sąlygas, kuriomis pagal EB 49 straipsnį leidžiama sukurti tokią azartinių lošimų monopoliją, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje. Antra, reikia išsiaiškinti, kiek azartinių lošimų monopoliją turinčio subjekto vykdoma ekspansinė verslo politika gali būti suderinama su monopolijos sistema siekiamais tikslais. Trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui svarbu duoti nuorodas dėl tam tikrų specifinių apribojimų, kurie pagal nacionalinės teisės aktus taikomi monopolijos turėtojui ir susiję su jo teisine forma, įstatinio kapitalo dydžiu, buveinės vieta ir galimybe steigti filialus kitose valstybėse narėse, suderinamumo su EB 49 straipsniu. Galiausiai reikia išnagrinėti kitose valstybėse narėse vykdomos azartinių lošimų ūkio subjektų kontrolės reikšmę ir ten esančias ribojančių priemonių, nustatytų valstybės narės, kuri, siekdama vieno ar kelių Teisingumo Teismo praktikoje pripažįstamų tikslų, ketina reglamentuoti azartinius lošimus, proporcingumo nagrinėjimo garantijas.

41 Neginčytina, kad valstybės narės teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, pagal kuriuos organizuojant ir reklamuojant azartinius lošimus taikoma išimtinė vieno subjekto sistema ir draudžiama bet kuriam kitam subjektui, įskaitant įsteigtą kitoje valstybėje narėje, siūlyti internetu šiai sistemai priskiriamas paslaugas pirmosios valstybės narės teritorijoje, yra laisvės teikti paslaugas, kuri garantuojama EB 49 straipsniu, apribojimas (šiuo klausimu žr. 2010 m. birželio 3 d. Sprendimo *Sporting Exchange*, C-203/08, Rink. p. I-4695, 22 ir 24 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką).

42 Tačiau toks laisvės teikti paslaugas apribojimas gali būti priimtinas kaip leidžianti nukrypti priemonė, aiškiai numatyta EB 45 ir EB 46 straipsniuose, taikomuose tam tikru klausimu pagal EB 55 straipsnį, arba, remiantis Teisingumo Teismo praktika, pateisinamas privalomojo bendrojo intereso pagrindais (2009 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Liga Portuguesa de Futebol Profissional ir Bwin International*, C-42/07,

Rink. p. I-7633, 55 ir 56 punktai ir 2011 m. birželio 30 d. Sprendimo *Zeturf*, C-212/08, Rink. p. I-5633, 37 punktas).

43 Atsižvelgiant į pagrindinės bylos aplinkybes, pradžioje reikia pabrėžti, kad tuo atveju, kai valstybėje narėje yra sukurta azartinių lošimų monopolijos sistema ir ši sistema yra nesuderinama su EB 49 straipsniu, ūkio subjektui pažeidus šį straipsnį negali būti taikomos baudžiamosios sankcijos (2007 m. kovo 6 d. Sprendimo *Placanica ir kt.*, C-338/04, C-359/04 ir C-360/04, Rink. p. I-1891, 63 ir 69 punktai).

Dėl azartinių lošimų monopolijos sukūrimo sąlygų

44 Kalbant apie pateisinimus, kurie gali būti priimti, reikia pažymėti, jog Teisingumo Teismas yra konstatavęs, kad azartinių lošimų ir loterijų srityje priimtais nacionalinės teisės aktais siekiami tikslai, vertinami kaip visuma, dažniausiai susiję su atitinkamų paslaugų gavėjų ir apskritai vartotojų apsauga, taip pat socialinės tvarkos apsauga. Jis taip pat pabrėžė, kad tokie tikslai yra privalomojo bendrojo intereso pagrindų, galinčių pateisinti laisvės teikti paslaugas apribojimus, dalis (minėto Sprendimo *Stoß ir kt.* 74 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

45 Be to, Teisingumo Teismas yra ne kartą pažymėjęs, kad moralės, religijos ar kultūros ypatumais bei asmeniui ir visuomenei morališkai ir finansiškai žalingais padariniais, susijusiais su azartiniais lošimais ir lažybomis, galima pateisinti pakankamą nacionalinių institucijų diskreciją nustatyti vartotojų ir socialinės tvarkos reikalavimus, remiantis savo vertybių sistema (minėto Sprendimo *Stoß ir kt.* 76 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

46 Vien aplinkybė, kad viena valstybė narė pasirinko kitokią apsaugos sistemą nei kita valstybė narė, negali turėti poveikio atitinkamu klausimu priimtų nuostatų būtinumo ir proporcingumo vertinimui. Jos turi būti vertinamos atsižvelgiant tik į atitinkamos valstybės narės kompetentingų institucijų siekiamus tikslus ir jų siekiamą užtikrinti apsaugos lygį (minėto Sprendimo *Liga Portuguesa de Futebol Profissional ir Bwin International* 58 punktas).

47 Todėl valstybės narės iš principo gali nekliudomos nustatyti politikos azartinių lošimų srityje tikslus ir, jei reikia, tiksliai apibrėžti siektiną apsaugos lygį (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Liga Portuguesa de Futebol Profissional ir Bwin International* 59 punktą).

48 Todėl, kaip Teisingumo Teismas yra pripažinęs savo praktikoje, valstybė narė, siekianti užtikrinti ypač aukštą apsaugos lygį, gali pagrįstai manyti, kad vien išimtinių teisių suteikimas vieninteliam valdžios institucijų griežtai kontroliuojamam subjektui gali leisti joms pakankamai veiksmingai suvaldyti su azartinių lošimų sektoriumi susijusią riziką ir siekti skatinimo pernelyg išlaidauti lošiant prevencijos bei kovos su priklausomybe nuo lošimų tikslų (šiuo klausimu žr. minėtų sprendimų *Stoß ir kt.* 81 ir 83 punktus ir *Zeturf* 41 punktą).

49 Valstybės narės valdžios institucijos turi teisę manyti, jog aplinkybė, kad kontroliuodamos monopolį turintį subjektą, be teisės aktais nustatytų reguliavimo ir priežiūros mechanizmų, jos turės papildomų priemonių, kuriomis galės daryti įtaką jo elgesiui, gali leisti šioms institucijoms užtikrinti geresnį azartinių lošimų pasiūlos valdymą ir geresnes lošimų politikos įgyvendinimo veiksmingumo garantijas, nei būtų užtikrinta tuo atveju, jei šia veikla verstųsi konkuruojantys privatūs ūkio subjektai, kuriems būtų taikoma leidimų sistema ir kontrolės bei sankcijų režimas (minėto Sprendimo *Stoß ir kt.* 82 punktas).

50 Vis dėlto valstybių narių nustatyti apribojimai turi atitikti iš Teisingumo Teismo praktikos kylančias proporcingumo sąlygas, o tai patikrinti turi nacionaliniai teismai (minėtų sprendimų *Liga Portuguesa de Futebol Profissional ir Bwin International* 59 ir 60 punktai bei *Stoß ir kt.* 77 ir 78 punktai).

51 Reikia pabrėžti, kad Teisingumo Teismo pagal SESV 267 straipsnį nagrinėjamoje byloje klausimo, kokių tikslų iš tiesų siekiama nacionalinės teisės aktais, nagrinėjimas priklauso prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo kompetencijai.

52 Anot Austrijos vyriausybės, pagrindinėje byloje nagrinėjamais teisės aktais siekiama, pirma, kovos su nusikalstamumu tikslo, o būtent – apsaugoti azartinių lošimų vartotojus nuo sukčiavimo ir kitų nusikalstamų veikų ir, antra, skatinimo pernelyg išlaidauti lošiant prevencijos tikslo, numatant tinkamas lošėjų apsaugos priemones, kaip antai privalomas asmeninių statymų ribų nustatymas, todėl jais prisidedama prie socialinės tvarkos apsaugos apskritai.

53 J. Dickinger, F. Ömer ir Maltos vyriausybė savo ruožtu teigia, jog iš aiškaus *GSpG* teksto matyti, kad pagrindinis jo tikslas yra padidinti iš azartinių lošimų gaunamas mokestines pajamas. Konkrečiai kalbant, jie nurodo, kad, remiantis *GSpG* 14 straipsnio 5 dalimi, koncesija sistemingai skiriama subjektui, iš kurio galima tikėtis daugiausiai pajamų federalinei vyriausybei. Be to, norint vykdyti bet kokį teritorinį ar materialų koncesininko komercinės veiklos praplėtimą reikia gauti federalinės finansų ministerijos leidimą, kuris suteikiamas, tik jei neabejojama, kad nesumažės federalinės vyriausybės pajamos.

54 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar pagrindinės bylos aplinkybių susiklostymo metu nacionalinės valdžios institucijos iš tikrųjų siekė užtikrinti ypač aukštą apsaugos lygį nurodytų tikslų atžvilgiu ir ar, atsižvelgiant į šį siekiamą apsaugos lygį, iš tiesų galėjo būti laikoma būtina nustatyti monopolį (minėto Sprendimo *Zeturf* 47 punktas). Tokiomis aplinkybėmis būtent valstybė narė, siekianti remtis tikslu, kuriuo galima pateisinti laisvės teikti paslaugas kliūtis, turi pateikti sprendimą šiuo klausimu turinčiam priimti teismui visą informaciją, kurį leistų šiam įsitikinti, jog minėta priemonė atitinka iš proporcingumo principo kylančius reikalavimus (minėto Sprendimo *Stoß ir kt.* 71 punktas).

55 Šiuo atžvilgiu taip apriboti laisvės teikti paslaugas negalima remiantis vien tikslu maksimizuoti valstybės iždo pajamas.

56 Šiomis aplinkybėmis visų pirma reikia priminti, kad nacionalinės teisės aktai gali garantuoti nurodyto tikslo įgyvendinimą, tik jeigu jais nuosekliai ir sistemingai siekiama šio tikslo. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas visų pirma į konkrečias atitinkamos ribojamosios teisės nuostatos taikymo sąlygas, turi įsitikinti, jog ja iš tiesų galima sumažinti galimybes lošti ir nuosekliai bei sistemingai riboti veiklą šioje srityje (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Stoß ir kt.* 88, 97 ir 98 punktus).

57 Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas visų pirma į Austrijos azartinių lošimų rinkos plėtrą, turės išsiaiškinti, ar valstybės vykdoma monopolijos turėtojo veiklos kontrolė yra tinkama užtikrinti, kad šios monopolijos turėtojas iš tikrųjų galės nuosekliai ir sistemingai siekti nustatytų tikslų per minėtų tikslų atžvilgiu kiekybiškai apskaičiuotą ir kokybiškai pritaikytą pasiūlą (šiuo

klausimu žr. 2010 m. birželio 3 d. Sprendimo *Ladbrokes Betting & Gaming ir Ladbrokes International*, C-258/08, Rink. p. I-4757, 37 punktą ir minėto Sprendimo *Stoß ir kt.* 83 punktą).

58 Be to, monopolijos turėtojo vykdoma verslo politika turi tam tikros reikšmės vertinant, kokiu būdu tokių tikslų siekiama.

Dėl azartinių lošimų monopoliją turinčio subjekto vykdomos ekspansinės verslo politikos

59 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas reiškia abejones dėl to, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamais nacionalinės teisės aktais sukurtą monopoliją galima laikyti tinkama siekiant įgyvendinti skatinimo pernelyg išlaidauti lošiant prevencijos ir kovos su priklausomybe nuo lošimų tikslus, atsižvelgiant į monopolijos turėtojo vykdomą ekspansinę verslo politiką intensyviai naudojant reklamos priemones.

60 J. Dickinger, F. Ömer ir Maltos vyriausybė šiuo klausimu teigia, kad Austrijos sistema leido nuolat plėsti azartinių lošimų pasiūlą ir pastoviai didinti reklamos, skirtos vis naujiems reklamos adresatams, visų pirma jaunimui, išlaidas, ypač naudojantis internetine lošimų platforma www.win2day.at, sukurta *Österreichische Lotterien*, kurios pajamos buvo daug didesnės už visų tradicinių kazino pajamas.

61 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad subjekto, kuriam buvo suteiktos išimtinės teisės azartinių lošimų srityje, komercinės veiklos plėtra bei nemažas pajamų, kurias jis gauna iš šios veiklos, padidėjimas reikalauja ypatingo dėmesio vykdant nagrinėjamų teisės aktų nuoseklumo ir sistemiškumo, taigi – to, ar šie teisės aktai yra tinkami Teisingumo Teismo praktikoje pripažintiems tikslams pasiekti, nagrinėjimą. Iš šios teismo praktikos matyti, kad visuomenei naudingos veiklos finansavimas pajamomis iš azartinių lošimų neturi būti tikrasis šiame sektoriuje nustatytos ribojančios politikos tikslas – jį tik galima laikyti papildoma naudinga pasekme (žr., be kita ko, 1994 m. kovo 24 d. Sprendimo *Schindler*, C-275/92, Rink. p. I-1039, 57 ir 60 punktus; 1999 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Läärä ir kt.*, C-124/97, Rink. p. I-6067, 32 ir 37 punktus; 1999 m. spalio 21 d. Sprendimo *Zenatti*, C-67/98, Rink. p. I-7289, 35 ir 36 punktus bei minėto Sprendimo *Gambelli ir kt.* 61 ir 62 punktus).

62 Todėl valstybė narė negali remtis viešosios tvarkos sumetimais, pagrindžiančiais būtinybę sumažinti galimybes lošti, jeigu šios valstybės valdžios institucijos ragina ir skatina vartotojus dalyvauti azartiniuose lošimuose, siekdamos, kad valstybės iždas iš to gautų naudos (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Gambelli ir kt.* 69 punktą).

63 Tačiau Teisingumo Teismas taip pat yra nusprendęs, jog kontroliuojama ekspansinė azartinių lošimų veiklos politika gali būti suderinama su tikslu padaryti šią veiklą kontroliuojamą ir paskatinti draudžiamoje nelegalioje lošimų ir lažybų veikloje dalyvaujančius lošėjus dalyvauti leidžiamoje ir reglamentuojamoje veikloje. Tokia politika gali būti suderinama tiek su tikslu užkirsti kelią azartinių lošimų veiklos panaudojimui nusikalstamiems ar sukčiavimo tikslams, tiek su skatinimo pernelyg išlaidauti lošiant prevencijos ir kovos su priklausomybe nuo lošimų tikslais, nukreipiant vartotojus rinktis valstybės monopolijos turėtojo pasiūlą, kuri laikoma esanti apsaugota nuo kriminalinės veiklos ir sukurta taip, kad geriau apsaugotų vartotojus nuo pernelyg didelio išlaidavimo ir priklausomybės nuo lošimų (minėto Sprendimo *Stoß ir kt.* 101 ir 102 punktai).

64 Norint pasiekti tikslą padaryti šią veiklą kontroliuojamą, leidimą vykdyti veiklą turintys subjektai turi būti patikima, tačiau kartu ir patraukli alternatyva nereglamentuojamai veiklai, o tai savaime gali reikšti plačią lošimų asortimento pasiūlą, tam tikro masto reklamą ir naujų platinimo būdų naudojimą (žr. minėtų sprendimų *Placanica ir kt.* 55 punktą ir *Stoß ir kt.* 101 punktą).

65 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į nagrinėjamo ginčo aplinkybes, turi įvertinti, ar monopolijos turėtojo verslo politika reklamos masto ir naujų lošimų kūrimo požiūriu gali būti laikoma dalimi tokios kontroliuojamos ekspansinės politikos azartinių lošimų sektoriuje, kuria iš tiesų siekiama polinkį lošti padaryti kontroliuojamą (žr. minėtų sprendimų *Ladbrokes Betting & Gaming ir Ladbrokes International* 37 punktą ir *Zeturf* 69 punktą).

66 Atlikdamas šį vertinimą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, be kita ko, turi patikrinti, ar, pirma, su lošimais susijusi nusikalstama veikla ir sukčiavimas ir, antra, priklausomybė nuo lošimų pagrindinės bylos aplinkybių susiklostymo metu Austrijoje galėjo būti problema ir ar licencijuotos bei reglamentuotos veiklos praplėtimas būtų galėjęs tokią problemą išspręsti (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Ladbrokes Betting & Gaming ir Ladbrokes International* 29 punktą).

67 Kadangi tikslas apsaugoti vartotojus nuo priklausomybės nuo lošimų iš principo sunkiai suderinamas su ekspansine azartinių lošimų politika, kuriai, be kita ko, būdingas naujų lošimų kūrimas ir jų reklama, tokia politika gali būti laikoma nuoseklia, tik jei nelegalios veiklos apimtis yra didelė ir jei vartotojų norą lošti priimtomis priemonėmis siekiama nukreipti į teisėtus lošimus (minėto Sprendimo *Ladbrokes Betting & Gaming ir Ladbrokes International* 30 punktas).

68 Bet kuriuo atveju valstybės monopolijos turėtojo galima reklamos veikla turi būti saikinga ir griežtai apribota tuo, kas būtina, norint nukreipti vartotojus rinktis kontroliuojamus lošimo tinklus. Tačiau tokia reklama negali būti siekiama žadinti natūralų vartotojų polinkį lošti ir skatinti juos aktyviai dalyvauti lošimuose, visų pirma subanalinant lošimus, sukuriant teigiamą įvaizdį, pagrįstą tuo, jog gaunamos pajamos skiriamos bendrojo intereso veiklai, arba padidinant lošimų patrauklumą dėmesį patraukiančiais reklaminiais pranešimais, kuriuose viliojama dideliais laimėjimais (minėto Sprendimo *Stoß ir kt.* 103 punktas).

69 Visų pirma reikia skirti monopolijos turėtojo strategiją, kuria siekiama tik informuoti potencialius klientus apie produktų egzistavimą ir kuria užtikrinama teisėta galimybė lošti azartinius lošimus nukreipiant lošėjus į kontroliuojamą veiklą, nuo strategijos, kuria raginama aktyviai dalyvauti tokiuose lošimuose ir jie skatinami. Todėl reikia skirti ribotą komercinę politiką, kuria siekiama tik atkreipti esamos rinkos dėmesį į monopolijos turėtoją ar sukurti pasitikėjimą juo, nuo ekspansinės verslo politikos, kurios tikslas – padidinti bendrą lošimų rinką.

Dėl monopolijos turėtojui taikomų specifinių apribojimų suderinamumo su EB 49 straipsniu

70 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausia, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamais nacionalinės teisės aktais monopolijos turėtojui nustatyti tam tikri specifiniai apribojimai, susiję su jo teisine forma, įstatinio kapitalo dydžiu, buveinės vieta ir galimybe steigti filialus kitose valstybėse narėse nei ta, kurioje įsteigtas šis monopolijos turėtojas, yra suderinami su EB 49 straipsniu.

71 Šiuo klausimu iš pradžių reikia priminti, kad, kaip savo išvados 97 punkte pažymėjo generalinis advokatas, kadangi monopolija yra tik ribojamoji priemonė, ja turi būti siekiama užtikrinti ypač aukštą vartotojų apsaugos lygį ir todėl kartu turi būti priimami teisės aktai, užtikrinantys, kad šios monopolijos turėtojas iš tikrųjų galės nuosekliai ir sistemingai siekti tokių nustatytų tikslų, teikdamas minėto tikslo atžvilgiu kiekybiškai apskaičiuotą ir kokybiškai pritaikytą pasiūlą, kurią griežtai kontroliuoja valdžios institucijos (minėtų sprendimų *Stoß ir kt.* 83 punktas ir *Zeturf* 58 punktas).

72 Todėl tam tikrų apribojimų nustatymas azartinių lošimų monopolijos turėtojui iš principo yra ne tik suderinamas su Sąjungos teise, bet ir pagal ją reikalaujamas. Be to, reikia, kad šie apribojimai atitiktų iš Sąjungos teisės kylančius reikalavimus, kiek tai susiję su jų proporcingumu, o būtent, kad jais būtų užtikrinama, jog bus pasiekti monopolijos sukūrimu siekiami tikslai ir kad jie neviršys to, kas šiuo tikslu būtina. Nors tokį nagrinėjimą iš principo turi atlikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, toliau pateiktos gairės jam šiuo klausimu gali būti naudingos.

— Dėl monopolijos turėtojo teisinės formos ir įstatinio kapitalo dydžio

73 Iš *GSpG* 14 straipsnio 2 dalies 1 ir 3 punktų matyti, kad elektroninių loterijų organizavimo monopolijos turėtojas, pirma, turi būti kapitalo bendrovė ir, antra, turi turėti ne mažesnį kaip 109 mln. eurų apmokėtą įstatinį kapitalą.

74 Anot Austrijos vyriausybės, su teisine forma susijusi sąlyga atspindi siekį įpareigoti monopolijos turėtoją turėti skaidrią įmonės struktūrą, kad būtų užkirstas kelias pinigų plovimui ir sukčiavimui. Ji pabrėžia, kad Sąjungos teisėje yra nustatytas toks pats teisinės formos reikalavimas draudimo srityje. Kiek tai susiję su įstatinio kapitalo dydžiu, ši vyriausybė nurodo, kad šis dydis yra proporcingas laimėjimų dydžiui, kurį monopolijos turėtojas gali būti priverstas sumokėti pagal įvairius lošimus, kuriuos jis turi teisę siūlyti internetu, o tai gali būti kelių milijonų eurų *jackpot*.

75 J. Dickinger ir F. Ömer savo ruožtu teigia, kad reikalaujamas 109 mln. eurų dydžio įstatinis kapitalas yra neproporcingas, atsižvelgiant į tai, kad kreditų įstaigai reikalaujamas kapitalas Austrijoje yra tik 5 mln. eurų.

76 Kaip minėto Sprendimo *Engelmann* 30 punkte nusprendė Teisingumo Teismas, konkrečios teisinės formos reikalavimą, taikomą azartinių lošimų ūkio subjektams, atsižvelgiant į tam tikro tipo bendrovėms tenkančias pareigas, visų pirma kiek tai susiję su jų vidaus struktūra, apskaitos tvarkymu, kontrole, kuri gali būti joms taikoma, ir santykiais su trečiaisiais asmenimis, gali pateisinti tikslas išvengti pinigų plovimo ir sukčiavimo, kuriuo šioje byloje remiasi Austrijos vyriausybė.

77 Taip pat reikalavimas turėti tam tikro dydžio įstatinį kapitalą gali būti naudingas siekiant užtikrinti tam tikrą finansinį subjekto pajėgumą ir garantuoti, kad jis turi galimybę įvykdyti įsipareigojimus, kuriuos jis gali turėti lažybų laimėtojų atžvilgiu. Tačiau reikia priminti, kad proporcingumo principo laikymasis reikalauja, be kita ko, kad nustatytas apribojimas neviršytų to, kas būtina norimam tikslui pasiekti. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į kitas galimybes garantuoti, kad subjektas patenkins laimėjusių lošėjų skolinius reikalavimus, turės patikrinti, ar nagrinėjamas reikalavimas yra proporcingas.

— Dėl monopolijos turėtojo buveinės vietos

78 *GSpG* 14 straipsnio 2 dalies 1 punkte numatyta, kad loterijų organizavimo monopolijos turėtojas savo buveinę privalo turėti nacionalinėje teritorijoje.

79 Kaip savo išvados 120 punkte pažymėjo generalinis advokatas, šis reikalavimas yra diskriminacinio pobūdžio apribojimas, kuris dėl šios priežasties gali būti pateisinamas tik vienu iš EB 46 straipsnyje numatytų pagrindų, tai yra, viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ar visuomenės sveikatos apsauga.

80 Austrijos vyriausybė pažymi, kad buveinės buvimas nacionalinėje teritorijoje yra būtinas siekiant veiksmingos lošimų internetu kontrolės ir kad Austrijos institucijos neturi tokių pačių galimybių kontroliuoti kitose valstybėse narėse įsteigtų ūkio subjektų. Ji taip pat teigia, kad valstybės komisaro dalyvavimas monopolijos turėtojo priežiūros organuose, remiantis *GSpG* 19 straipsnio 2 dalimi, leidžia kompetetingoms nacionalinėms institucijoms veiksmingai kontroliuoti monopolijos turėtojo sprendimus ir valdymą. Taip šios institucijos gali susipažinti su šiais sprendimais prieš jų įgyvendinimą ir jiems prieštarauti, jeigu jie neatitinka nacionalinės politikos lošimų srityje tikslų. Anot šios vyriausybės, minėtos institucijos neturi tokių pačių galimybių kitoje valstybėje narėje įsteigto subjekto atžvilgiu.

81 Kaip pažymėta šio sprendimo 53 punkte, J. Dickinger, F. Ömer ir Maltos vyriausybė, remdamiesi visų pirma *GSpG* 14 straipsnio 5 dalimi, savo ruožtu teigia, kad pagrindinis nagrinėjamų teisės aktų tikslas yra padidinti iš azartinių lošimų gaunamas mokestines pajamas. Nors šios nacionalinės teisės nuostatos aiškinimas priklauso prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo kompetencijai, bet kuriuo atveju reikia konstatuoti, kad valstybės iždo pajamų maksimizavimo kriterijumi pagrįsta koncesijų skyrimo sistema, pagal kurią kitose nei Austrijos Respublika valstybėse narėse įsteigtiems subjektams sistemiškai būtų sudaromos nepalankios sąlygos vien dėl to,

kad Austrijos teritorijoje buveinę turintis subjektas turėtų mokėti daugiau mokesčių Austrijoje nei kitoje valstybėje narėje įsteigtas subjektas, negali būti laikoma suderinama su Sąjungos teise.

82 Konkrečiai kalbant apie Austrijos vyriausybės nurodytą tikslą kontroliuoti ir prižiūrėti monopolijos turėtoją ir argumentą, susijusį su būtinybe užtikrinti veiksmingą ūkio subjektų kontrolę, be kita ko, numatant valstybės komisarų dalyvavimą, reikia priminti, kad iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, jog viešosios tvarkos sąvoka, pirma, reikalauja realios ir pakankamai didelės grėsmės, turinčios įtakos pagrindiniam visuomenės interesui, ir, antra, kaip nuo Sutarties pagrindinio principo leidžiančios nukrypti nuostatos pateisinimas, turi būti aiškinama siaurai (šiuo klausimu žr. 1982 m. gegužės 18 d. Sprendimo *Adoui ir Cornuaille*, 115/81 ir 116/81, Rink. p. 1665, 8 punktą; minėto Sprendimo *Calfa* 21 ir 23 punktus; 2001 m. lapkričio 20 d. Sprendimo *Jany ir kt.*, C-268/99, Rink. p. I-8615, 59 punktą ir 2008 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *Komisija prieš Austriją*, C-161/07, Rink. p. I-10671, 35 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

83 Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, pirma, ar ši sąvoka gali apimti Austrijos vyriausybės nurodytus tikslus ir, antra, prireikus, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamas su buveine susijęs įpareigojimas atitinka Teisingumo Teismo praktikoje numatytus būtinumo ir proporcingumo kriterijus.

84 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, be kita ko, turės išsiaiškinti, ar yra kitų mažiau ribojančių priemonių užtikrinti tokį patį kitų nei Austrijos Respublika valstybių narių teritorijoje įsteigtų subjektų veiklos kontrolės lygį kaip tas, kuris gali būti pasiektas Austrijos teritorijoje buveinę turinčių subjektų atžvilgiu.

— Dėl draudimo steigti filialus kitose valstybėse narėse

85 Remiantis *GSpG* 15 straipsnio 1 dalimi, koncesininkas neturi teisės steigti filialų už Austrijos teritorijos ribų.

86 Anot Austrijos vyriausybės, šiuo draudimu tik konkretizuojama tai, kad kiekviena valstybė narė turi reglamentuoti azartinių lošimų organizavimą savo teritorijoje.

87 Tačiau kiekvienos valstybės narės laisvė reglamentuoti azartinių lošimų organizavimą savo teritorijoje savaime nėra teisėtas bendrojo intereso tikslas, galintis pateisinti Sutartimi garantuojamų pagrindinių laisvių apribojimą.

88 Todėl reikia konstatuoti, kad Teisingumo Teismui nebuvo nurodytas joks tinkamas pagrindinėje byloje nagrinėjamam monopolijos turėtojui taikomo draudimo steigti filialus už Austrijos teritorijos ribų pateisinimas.

Dėl atsižvelgimo į kitose valstybėse narėse vykdomą azartinių lošimų ūkio subjektų kontrolę

89 Pagrindinės bylos aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar kitose valstybėse narėse vykdoma azartinių lošimų ūkio subjektų kontrolė turi reikšmės vertinant nacionalinio įstatymų leidėjo pasirinkimo sukurti kazino lošimų internetu monopoliją proporcingumą.

90 Iš trečiojo klausimo formuluotės matyti, jog prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atrodo, remiasi prielaida, kad, pirma, į reglamentavimo interesus, kuriais remiasi paskirties valstybė narė, t. y. Austrijos Respublika, kad pateisintų pagrindinėje byloje nagrinėjamą laisvės teikti paslaugas apribojimą, jau pakankamai atsižvelgta įsisteigimo valstybėje narėje, šiuo atveju Maltos Respublikoje, ir, antra, šioje valstybėje galiojančios nuostatos pagal intensyvumą netgi viršija paskirties valstybėje narėje taikomas nuostatas.

91 Šiomis aplinkybėmis Maltos vyriausybė tvirtina, kad Maltos valstybė pirmoji išplėtojo reguliavimo sistemą, skirtą būtent kontroliuoti ir prižiūrėti azartinius lošimus internetu, kuri nors ir pagrįsta tais pačiais principais ir tikslais kaip ir tie, kurie būdingi šių paslaugų tradicinių prekybos būdų reglamentavimui, buvo sumanyta turint tikslą išvengti pavojų, neatsiejamų nuo šių modernaus organizavimo sistemų. Maltos teritorijoje taikoma kontrolė, be kita ko, viršija paviršutinį nagrinėjimą, taikomą Gibraltaro teritorijoje byloje, kurioje buvo priimtas minėtas Sprendimas *Liga Portuguesa de Futebol Profissional ir Bwin International*.

92 J. Dickinger, F. Ömer ir Maltos vyriausybė taip pat teigia, kad azartiniai lošimai, kuriais prekiaujama internetu, gali būti kontroliuojami veiksmingiau nei tie, kuriais prekiaujama tradiciniais būdais, nes galima aptikti visus informacinių technologijų pagalba sudarytus sandorius, o tai leidžia, be kita ko, lengvai nustatyti problemines ar įtartinas operacijas. Be to, dėl būtinybės vartotojams turėti banko sąskaitą, į kurią būtų galima pervesti išloštas sumas, įmanoma užtikrinti didesnį skaidrumą, palyginti su tradiciniais lošimų būdais.

93 Maltoje įsteigtiems grupės *bet-at-home.com* subjektams taikoma griežta prieigos kontrolė, kurią vykdant nagrinėjami jų profesiniai gebėjimai ir sąžiningumas. Šiuos subjektus ir toliau kontroliuoja ir pastoviai prižiūri Maltos institucijos, atsakingos už šio sektoriaus reguliavimą, tarp kurių yra *Lotteries and Gaming Authority*. Ši institucija

nuolat įgyvendina pažangias ir patvarias reguliavimo sistemas, apimančias susijusių asmenų, o taip pat subjekto naudojamų sistemų ir procesų kontrolę.

94 J. Dickinger, F. Ömer ir Maltos vyriausybė remiasi nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika, pagal kurią apribojimų numatymas paslaugos teikėjui siekiant apsaugoti bendruosius interesus tiek, kiek tokie interesai jau yra saugomi teisės aktais, taikomais paslaugos teikėjui valstybėje narėje, kurioje jis įsteigtas, yra nesuderinamas su laisve teikti paslaugas (žr., be kita ko, 1981 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Webb*, 279/80, Rink. p. 3305, 17 punktą; 1999 m. lapkričio 23 d. Sprendimo *Arblade ir kt.*, C-369/96 ir C-376/96, Rink. p. I-8453, 34 ir 35 punktus bei 2002 m. sausio 22 d. Sprendimo *Canal Satélite Digital*, C-390/99, Rink. p. I-607, 38 punktą).

95 Todėl jie teigia, jog atsižvelgiant į tai, kad Maltoje įsteigtų dukterinių bendrovių profesinius gebėjimus ir sąžiningumą jau garantuoja Maltoje joms taikoma kontrolė, Austrijos institucijų vykdomas jų neįleidimas į Austrijos rinką dėl tariamai siekiamo tikslo apsaugoti lošėjus nuo azartinių lošimų ūkio subjektų sukčiavimo, prieštarauja EB 49 straipsniui.

96 Šiuo klausimu iš pradžių reikia priminti, kad pagal dabar galiojančią Sąjungos teisę įvairiose valstybėse narėse suteiktų leidimų abipusio pripažinimo pareigos nėra (minėto Sprendimo *Stoß ir kt.* 112 punktas). Atsižvelgiant į tai, kad teisės aktai azartinių lošimų srityje nėra suderinti Sąjungos lygmenyje, ir į didelius skirtumus tarp siekiamų tikslų ir tarp įvairių valstybių narių teisės aktais užtikrinamo apsaugos lygio, vien ta aplinkybė, kad subjektas teisėtai siūlo paslaugas valstybėje narėje, kurioje yra įsteigtas ir kur iš principo jam jau taikomi teisiniai reikalavimai, o jo veiklą kontroliuoja šios valstybės kompetentingos institucijos, negali būti laikoma pakankama garantija, siekiant apsaugoti nacionalinius vartotojus nuo sukčiavimo ir nusikalstamumo pavojaus, turint omenyje sunkumus, su kuriais šiomis aplinkybėmis gali susidurti

įsisteigimo valstybės narės institucijos, vertindamos ūkio subjektų profesinius gebėjimus ir sąžiningumą (minėto Sprendimo *Liga Portuguesa de Futebol Profissional ir Bwin International* 69 punktas).

97 Be to, kaip buvo priminta šio sprendimo 46 punkte, vien aplinkybė, kad viena valstybė narė pasirinko kitokią apsaugos sistemą nei kita valstybė narė, negali turėti poveikio atitinkamu klausimu priimtų nuostatų būtinumo ir proporcingumo vertinimui, nes šios nuostatos turi būti vertinamos atsižvelgiant tik į atitinkamos valstybės narės kompetentingų institucijų siekiamus tikslus ir jų siekiamą užtikrinti apsaugos lygį.

98 Įvairios valstybės narės nebūtinai turi tokias pačias technines priemones, skirtas kontroliuoti internetu organizuojamus azartinius lošimus, ir šiuo atžvilgiu nebūtinai padaro tokius pačius pasirinkimus. Nors pati Maltos vyriausybė tvirtina, kad Maltos Respublika yra pirmoji valstybė narė, išplėtojusi reguliavimo sistemą, skirtą būtent kontroliuoti ir prižiūrėti internetu organizuojamus azartinius lošimus, ta aplinkybė, kad tam tikrą vartotojų apsaugos nuo ūkio subjekto sukčiavimo lygį konkrečioje valstybėje narėje galima pasiekti taikant įmantrias kontrolės ir priežiūros priemones, neleidžia daryti išvados, kad tokį patį apsaugos lygį galima pasiekti kitose valstybėse narėse, neturinčiose tokių techninių priemonių ar nepadariusiose tokių pačių pasirinkimų. Be to, valstybė narė teisėtai gali norėti prižiūrėti jos teritorijoje vykdomą ekonominę veiklą, o to ji padaryti negalėtų, jei turėtų pasitikėti kitos valstybės narės institucijų atlikta kontrole pasitelkiant reguliavimo sistemas, kurių ji pati nežino.

99 Todėl teismo praktika, kuria remiasi J. Dickinger, F. Ömer ir Maltos vyriausybė ir pagal kurią apribojimų numatymas paslaugos teikėjui siekiant apsaugoti bendruosius interesus tiek, kiek tokie interesai jau yra saugomi teisės aktais, taikomais įsisteigimo valstybėje narėje, yra nesiderinamas su EB 49 straipsniu, dabartinėje Sąjungos teisės raidos stadijoje netaikoma tokioje srityje, kaip antai azartiniai lošimai, kuri nėra

suderinta Sąjungos lygmenyje ir kurioje valstybės narės turi didelę diskreciją, kiek tai susiję su tikslais, kurių jos ketina siekti, ir jų siekiamu apsaugos lygiu.

100 Todėl į pirmąjį ir trečiąjį klausimus reikia atsakyti, kad EB 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad:

a) valstybė narė, siekianti užtikrinti ypač aukštą vartotojų apsaugos lygį azartinių lošimų sektoriuje, gali pagrįstai manyti, kad vien monopolijos suteikimas vieninteliam valdžios institucijų griežtai kontroliuojamam subjektui gali leisti joms pakankamai veiksmingai suvaldyti su šiuo sektoriumi susijusį nusikalstamumą ir siekti skatinimo pernelyg išlaidauti lošiant prevencijos bei kovos su priklausomybe nuo lošimų tikslų;

b) tam, kad būtų suderinami su tikslu kovoti su nusikalstamumu ir su tikslu sumažinti galimybes lošti, nacionalinės teisės aktai, kuriais sukuriama azartinių lošimų monopolija, leidžianti monopolijos turėtojui vykdyti ekspansinę politiką, turi:

— būti grindžiami išvada, kad su lošimais susijusi nusikalstama veikla ir sukčiavimas, taip pat priklausomybė nuo lošimų atitinkamos valstybės narės teritorijoje yra problema, kurią galėtų išspręsti licencijuotos ir reglamentuotos veiklos praplėtimas, ir

— leisti vykdyti tik saikingą ir griežtai apribotą tuo, kas būtina, norint nukreipti vartotojus rinktis kontroliuojamus lošimo tinklus, reklamos veiklą;

c) aplinkybė, kad viena valstybė narė pasirinko kitokią apsaugos sistemą nei kita valstybė narė, negali turėti poveikio atitinkamu klausimu priimtų nuostatų būtinumo ir proporcingumo vertinimui, nes šios nuostatos turi būti vertinamos

atsižvelgiant tik į atitinkamos valstybės narės kompetentingų institucijų siekiamus tikslus ir jų siekiamą užtikrinti apsaugos lygį.

**Dėl bylinėjimosi išlaidų**

101 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

**1. Pagal Sąjungos teisę, ypač EB 49 straipsnį, draudžiama nustatyti baudžiamąsias sankcijas už azartinių lošimų organizavimo monopolijos, kaip antai komercinių kazino lošimų organizavimo internetu monopolija, numatyta pagrindinėje byloje nagrinėjamuose nacionalinės teisės aktuose, pažeidimą, jei tokie teisės aktai neatitinka Sąjungos teisės nuostatų.**

**2. EB 49 straipsnis aiškintinas taip, kad jis taikomas azartinių lošimų paslaugoms, kuriomis paskirties valstybės narės teritorijoje internetu prekiauja kitoje valstybėje narėje įsteigtas subjektas, nepaisant to, kad šis subjektas:**

— **a) paskirties valstybėje narėje įdiegė tam tikrą informacinių technologijų infrastruktūrą, kaip antai serveris ir**

— **b) naudojasi paskirties valstybėje narėje įsteigto paslaugų teikėjo informacinių technologijų paslaugomis tam, kad teiktų savo paslaugas vartotojams, kurie taip pat įsikūrę šioje valstybėje narėje.**

**3. EB 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad:**

**a) valstybė narė, siekianti užtikrinti ypač aukštą vartotojų apsaugos lygį azartinių lošimų sektoriuje, gali pagrįstai manyti, kad vien monopolijos suteikimas vieninteliam valdžios institucijų griežtai kontroliuojamam subjektui gali leisti joms pakankamai veiksmingai suvaldyti su šiuo sektoriumi susijusį nusikalstamumą ir siekti skatinimo pernelyg išlaidauti lošiant prevencijos bei kovos su priklausomybe nuo lošimų tikslų;**

**b) tam, kad būtų suderinami su tikslu kovoti su nusikalstamumu ir su tikslu sumažinti galimybes lošti, nacionalinės teisės aktai, kuriais sukuriama azartinių lošimų monopolija, leidžianti monopolijos turėtojui vykdyti ekspansinę politiką, turi:**

— **būti grindžiami išvada, kad su lošimais susijusi nusikalstama veikla ir sukčiavimas, taip pat priklausomybė nuo lošimų atitinkamos valstybės narės teritorijoje yra problema, kurią galėtų išspręsti licencijuotos ir reglamentuotos veiklos praplėtimas, ir**

— **leisti vykdyti tik saikingą reklamos veiklą, griežtai apribotą tuo, kas būtina, norint nukreipti vartotojus rinktis kontroliuojamus lošimo tinklus;**

**c) aplinkybė, kad viena valstybė narė pasirinko kitokią apsaugos sistemą nei kita valstybė narė, negali turėti poveikio atitinkamu klausimu priimtų nuostatų būtinumo ir proporcingumo vertinimui, nes šios nuostatos turi būti vertinamos atsižvelgiant tik į atitinkamos valstybės narės kompetentingų institucijų siekiamus tikslus ir jų siekiamą užtikrinti apsaugos lygį.**

Parašai.